

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ

AÇIK BİLİM POLİTİKASI

Bağlam

Türkiye’de ve dünyada bir “araştırma üniversitesi” olarak öne çıkmayı, ileri düzeyde eğitim-öğretim, araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak üzere 01/04/2015 yılında kurulmuş olan İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin çıkarlarına ve kalkınmasına hizmet edecek, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte eğitim-öğretim ve araştırmalar yapmayı, araştırma verilerinin ve sonuçlarının mümkün olan en geniş çevrelere sunulmasını ilke edinmiş bir vakıf üniversitesidir. İbn Haldun Üniversitesi, araştırmacılarına ait çalışmaların uygun formatlarda derlenmesi, uzun dönemli korunması ve en geniş şekilde erişime sunulabilmesi için bu Açık Bilim Politikasını oluşturmuştur.

Bu politikanın oluşturulmasında Yüksek Öğretim Kurulu Açık Bilim Politikası temel alınmıştır.

İbn Haldun Üniversitesi Yayınları ve Araştırma Verileri Açık Erişim Politikası

Giriş

1. İbn Haldun Üniversitesi bilimin ilerlemesine katkı sağlamayı, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek; toplum ve tüm dış paydaşları yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder.
2. İbn Haldun Üniversitesi “açıklık” ilkesini yol gösterici olarak kabul eder ve bu ilkenin yanı sıra yeni çalışma modellerini ve yeni sosyal ilişkileri mümkün kılan, işbirliğini, bilginin yayılmasını, araştırma çıktılarının erişilebilirliğini, yeniden kullanılabilirliğini etkin kılmak adına, yayınlara ve verilere açık erişimi teşvik eden, açık bilimi desteklemek için gerekli altyapıyı inşa eden araçlar ve araştırma süreçlerini özendirerek ve destekleyerek, geliştirmeyi taahhüt eder.
3. Açık bilim, araştırmayı daha şeffaf, titiz ve verimli kılar; yenilikçiliği ve halkın katılımını teşvik eder. İbn Haldun Üniversitesi kamu tarafından finanse edilen tüm araştırma ve araştırma verilerinin halka ve dünyadaki tüm araştırmacılara ücretsiz olarak sunulması gerektiğine inanmaktadır.

Yetki Alanı ve Politikanın Etkisi

Politika İbn Haldun Üniversitesi’nde aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir. Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

İbn Haldun Üniversitesi şunlardan sorumludur:

1. Açık Erişim / Açık Bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlaması yanında, araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla bu geçişi desteklemek ve güçlendirmek. Açık Bilim becerilerinin kazanılmasının, araştırmacılarına sunulan mesleki eğitim ve kariyer gelişiminin ayrılmaz bir parçasının oluşturulmasına katkı sağlamak.

2. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI, ORCID, vb.) kullanımının zorunluluğunu sağlamak.
3. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak.
4. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik için mekanizmalar ve hizmetler sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek.
5. Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya Açık Eğitim Kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek.
6. Kurumsal Akademik Arşivin içeriğini izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.
7. Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable = Bulunabilir, Accessible = Erişilebilir, Interoperable = Birlikte Çalışabilir, Reusable = Yeniden Kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifika gerekliliklerine uygunluğunu sağlamak.
8. İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans politikasına sahip olmak.

Araştırmacılar şunlardan sorumludur:

1. Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek.
2. Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınlara ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülükleri uymak.
3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut Politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

1. Araştırmacıların kurumsal akademik arşive tam metnin (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayımlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlara akademik arşive zamanında konulması için Kütüphaneye iletmekle sorumludurlar. Bu durum, yayınlara açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.
2. “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, İbn Haldun Üniversitesi yayınlara tam metinlerinin en fazla 12 ay içinde standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların akademik arşive konulması zorunludur; ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalı kalır.
3. “Kapalı” yayınlara görünürlüklerini artırmak amacıyla yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.
4. İbn Haldun Üniversitesi mensuplarının, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmalar İbn Haldun Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşivinde depolanır.

5. İbn Haldun Üniversitesi, mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak kurumsal akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.
6. İbn Haldun Üniversitesi üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde ek kullanılarak mümkündür. Örnek şablonlara https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/Access-Reuse_Addendum.pdf adresinden erişilebilir.
7. İbn Haldun Üniversitesi, araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları kurumsal akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

1. İbn Haldun Üniversitesi, araştırmacıların İbn Haldun Üniversitesine ait olmayan bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlarda uygun bir arşive koymalarını zorunlu kılar.
2. İbn Haldun Üniversitesi verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine göre ele alınmasını teşvik eder. Veriler ayrıca izlenebilir ve mümkün olan her durumda kullanılabilir olmalıdır.
3. İbn Haldun Üniversitesi araştırma ekosistemi “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.
4. İbn Haldun Üniversitesi Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
5. İbn Haldun Üniversitesi araştırmacıların, dâhil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunar.
6. İbn Haldun Üniversitesi araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.
7. İbn Haldun Üniversitesi araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık Bilim

İbn Haldun Üniversitesi Açık Bilim uygulamaları anlayışını aktif olarak teşvik eder. Örneğin; vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesinin kullanımı, açık eğitim kaynaklarının kullanımı, açık ve standart açık lisanslar altındaki verilerin ve içeriğin serbest bırakılması ve bunların gelişimini takip eder.

Altyapı

1. İbn Haldun Üniversitesi onaylanmış kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE uyumlu, FAIR ilkelerini karşılar) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.
2. İbn Haldun Üniversitesi kayıtların uluslararası standartlarda uygun arşivleme sistemiyle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme

1. Fon sağlayıcı kuruluşlar, diğer uygun birimler ile işbirliği içinde konuyla ilgili Avrupa'daki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmeyi taahhüt eder. Farklı disiplinler ve farklı kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.
2. Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını (örneğin açık platformlar aracılığıyla kesin olmayan sonuçları paylaşmak, açık yazılım ve diğer araçları kullanmak, açık işbirlikli projelere katılımı (vatandaş bilimi) vb.) taahhüt eder.

Eğitim

1. İbn Haldun Üniversitesi Kütüphanesi, bölümler ve diğer uygun kurumlarla (bu tür yasal hizmetler, araştırma destek personeli, Veri Yönetim Planı uzmanları) işbirliği içerisinde açık bilimin benimsenmesini kolaylaştırmak ve araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer destek personeline gerekli beceri ve uzmanlık sağlamak için eğitim kursları açmayı koordine eder. Bu tür eğitim kursları, açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli becerileri içerir.
2. Eğitim farklı disiplinler dikkate alınarak tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara sunulur ve müfredata dâhil edilir.
3. Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan sinerjiler araştırılır.

Politikanın Geçerliliği

İbn Haldun Üniversitesi Rektörlüğü, bu politikanın uygulanmasından sorumludur ve gerektiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanır.

İbn Haldun Üniversitesi Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenecektir.

İbn Haldun Üniversitesi Açık Bilim Komitesi:

- Rektör veya görevlendireceği Rektör Yardımcısı
- Fakülte Dekanları
- Enstitü Müdürleri ve
- Kütüphane Daire Başkanından oluşur.

Komite, gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etmekten sorumlu olacaktır. Öneri ve görüşler İbn Haldun Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunulur.